

Ομιλία κ. Δημήτρη του Βογιά κατά τη διάρκεια του
Πρόν ποσοφού για τ' 1987

18/12/86

Ο προϋπολογισμός του 1987 έχει ιδιαίτερη σημασία για δύο λόγους : πρώτο, γιατί προβλέπει την εφαρμογή στην χώρα μας του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και , δεύτερο γιατί καθορίζει δημοσιονομική πολιτική σύμφωνη με το σταθεροποιητικό πρόγραμμα. Ως προς τον ΦΠΑ, το θέμα έχει αναλύσει επαρκώς ο κ. Τσοβόλας. Θα ήθελα μόνο να τονίσω ότι η εφαρμογή του φορολογικού αυτού συστήματος είναι μία θεσμική αλλά και διαρθρωτική αναγκαιότητα. Παρά μία αναπόφευκτη διαταραχή που θα επιφέρει στην αγορά, αναμένεται ότι θα προσδώσει διαφάνεια στη φορολόγηση των συναλλαγών, θα συμβάλλει στην περιστολή της φοροδιαφυγής, και επομένως θα είναι εξυγιαντικός για την Οικονομία· η εμπειρία των χωρών στις οποίες έχει εφαρμοστεί, το επιβεβαιώνει.

Η δημοσιονομική πολιτική που καθορίζει ο προϋπολογισμός του 1987 εντάσσεται στα πλαίσια της γενικότερης οικονομικής πολιτικής που με αποφασιστικότητα εφαρμόζει η Κυβέρνηση από τον Οκτώβρη του 1985. Η πρώτη φάση της οικονομικής αυτής πολιτικής συνίσταται στη προσπάθεια για σταθεροποίηση της οικονομίας, μέσω ενός διετούς προγράμματος που επιδιώκει τη πτώση του πληθωρισμού και τη μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου και εξωτερικού τομέα. Η φάση αυτή δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι ένα αναπόφευκτο αναγκαίο στάδιο που σε συνδυασμό με μία σειρά από άλλες διαρθρωτικές βελτιώσεις της οικονομίας (όπως του χρηματοπιστωτικού συστήματος, της βιομηχανικής υποδομής, των δημόσιων επιχειρήσεων) δημιουργεί τις προϋπο-

θέσεις για σταθερή μη-πληθωριστική οικονομική εξέλιξη. Ανοίγει το δρόμο για τη διαμόρφωση και υλοποίηση μίας μακροπρόθεσμης πολιτικής για ανάπτυξη χωρίς τις έντονες στρεβλώσεις και αδυναμίες από τις οποίες συνοδεύτηκε η μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Μία ανάπτυξη που θα μπορεί να αντιστέκεται στις κρίσεις, είτε αυτές είναι πετρελαιοακές είτε νομισματικές είτε άλλες, που κατά καιρούς εμφανίζονται στη διεθνή οικονομία.

Η πορεία προς μία τέτοια ανάπτυξη περνά αναγκαία από τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Δεν είναι δυνατό να υπάρξει, όπως διάφοροι υποστηρίζουν, ανάπτυξη χωρίς σταθεροποίηση.

Για να υπάρξει υγιής ανάπτυξη, πρέπει :

- (ι) να στραφούν πόροι από την κατανάλωση στην επένδυση·
- (ιι) να αλλάξει ο συσχετισμός εγχώριας ζήτησης για εισαγωγές και εξωτερικής ζήτησης υπερ της εξωτερικής ζήτησης και
- (ιιι) να πραγματοποιηθεί μία σειρά από διαρθρωτικές βελτιώσεις.

Τα παραπάνω προϋποθέτουν μείωση του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων του δημόσιου και εξωτερικού τομέα. Δεν υπάρχει άλλος δρόμος για υγιή ανάπτυξη. Γι' αυτό παρ' όλους τους ισχυρισμούς ότι η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης είναι λανθασμένη η αντιπολίτευση δεν μπόρεσε να προβάλει πειστική εναλλακτική λύση.

Οι περισσότερες ^{ανάπτυγμένες} ~~χώρες~~ πήραν σταθεροποιητικά μέτρα αμέσως μετά τη δεύτερη κρίση πετρελαίου (1979-1980).

Στην Ελλάδα τέτοια άμεση προσαρμογή δεν έγινε. Τουναντίον στη περίοδο 1980-1981 οξύνθηκαν τα προβλήματα που δημιούργησε η κρίση, λόγω αντι-φατικής οικονομικής πολιτικής και λόγω των σωρευμένων διαρθρωτικών αδυναμιών. Οι αδυναμίες αυτές είχαν ήδη γίνει εμφανείς κατά τη πρώτη κρίση πετρελαίου αλλά δεν αντιμετωπίστηκαν. Η δεύτερη κρίση πετρελαίου το 1979 που συνοδεύτηκε από ραγδαία πτώση των αδήλων πόρων, δηλαδή των εξωτερικών πηγών οικονομικής ανόδου, οδήγησε σε ακόμη μεγαλύτερες ανισορροπίες.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ κληρονόμησε το 1981 οικονομικά προβλήματα και κοινωνικές ανισότητες που είχαν δημιουργηθεί επί σειρά δεκαετιών. Επιλέξαμε τη πρώτη τετραετία ως στόχο την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Η απαιτούμενη προσαρμογή της οικονομίας αποτελεί στόχο μας τη δεύτερη τετραετία. Τούτο γιατί άλλη πολιτική θα οδηγούσε σε υπερχρέωση της χώρας. Η πορεία που ακολούθησε η οικονομία το 1984 και 1985 δεν μπορούσε σε καμμία περίπτωση να συνεχιστεί. Ελλείμματα της τάξης του 2,4 και 3,3 δισ.δολλάρια το 1984 και 1985, αντίστοιχα, σημαίνουν δυσβάστακτη αύξηση του εξωτερικού χρέους. Ούτε ήταν δυνατό να διατηρηθεί ο πληθωρισμός στο επίπεδο του 20% όπως διαμορφώθηκε αμέσως μετά το 1979 γιατί οι ανταγωνίστριες χώρες μειώνουν συνεχώς το πληθωρισμό τους.

Συνέχιση των υψηλών ρυθμών πληθωρισμού θα σήμαινε απώλεια εξωτερικών μας αγορών και φαύλο κύκλο υποτίμησης-πληθωρισμού-υποτίμησης για διατήρηση της ανταγωνιστικότητας.

Η σταθεροποίηση δεν είναι για μας ένα απλό εργαλείο συγκυριακής πολιτικής, που αποβλέπει στο να υπερνικηθούν οι οικονομικές δυσκολίες του σήμερα, ένα μέσο που θα επιτρέψει την απρόσκοπτη αποκατάσταση της λειτουργίας των οικονομικών και κοινωνικών μηχανισμών που οδήγησαν

τη χώρα σε αδιέξοδο. Για μας η σταθεροποίηση είναι το μέσο για να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις της αλλαγής ενός συστήματος και μίας πορείας που οδήγησε σε μία βαθιά διαρθρωτική κρίση. Γιατί το σύστημα χαρακτηριζόταν από τη σπατάλη πόρων, την έξαρση-συντεχνιακών απαιτήσεων, την πιο ξέφρενη εκμετάλλευση οικονομικής εξουσίας, καθώς και την πιο αλόγιστη ενθάρρυνση της κατανάλωσης.

Η σταθεροποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί - ανάλογα με το περιεχόμενο που της δίνουμε και τις δυνάμεις που την κατευθύνουν - είτε ως παράγοντας ενίσχυσης των ανισοτήτων της κοινωνίας, πολιτικής οπισθοδρόμησης, διαιώνισης της άνισης κατανομής εξουσίας είτε σε τρόπο ώστε να προωθεί την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική μεταβολή, την επέκταση της οικονομικής και κοινωνικής δημοκρατίας. Με μία λέξη :

η σταθεροποίηση μπορεί να γίνει ένας αποτελεσματικός παράγοντας για να διαμορφώσουμε μία κοινωνία πιο δίκαιη.

Αυτός είναι και ο στόχος της κυβέρνησης.

Μερικοί και στην αίθουσα αυτή προβάλουν το επιχείρημα, ότι θα έπρεπε να ξεπεράσουμε την κρίση με επέκταση της ζήτησης και χαρακτηρίζουν την πολιτική τους ως αναπτυξιακή πολιτική. Η πολιτική της ανάκαμψης μέσω της επέκτασης της εγχώριας ζήτησης σε μικρές ανοιχτές οικονομίες όπως η Ελληνική, που βρίσκονται σε κατάσταση ανισορροπίας, προσκρούει στα εμπόδια που θέτουν το εξωτερικό ισοζύγιο και ο πληθωρισμός.

Το δίδαγμα από τα διάφορα παραδείγματα στη δεκαετία που πέρασε δείχνουν νομίζω ξεκάθαρα ότι κάθε πολιτική για τη στήριξη της ανάκαμψης με αναθέρμανση της εσωτερικής ζήτησης είναι κάτω από τις σημερινές συνθήκες καταδικασμένη σε αποτυχία.

Μια σειρά από μικρές χώρες της ΕΟΚ όπως το Βέλγιο, η Δανία, η Ιρλανδία, η Πορτογαλλία και φυσικά η Ελλάδα, προκειμένου να αποφύγουν την ύφεση, όλες ακολούθησαν μετά την πρώτη πετρελαιοκή κρίση, το δρόμο της στήριξης της εγχώριας ζήτησης με επεκτατική δημοσιονομική πολιτική και με μέτρα αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης, που οδήγησαν στην αύξηση των εσωτερικών και εξωτερικών ελλειμμάτων και στη διατήρηση υψηλών ρυθμών πληθωρισμού. Αργότερα όλες αυτές οι χώρες (και εμείς σήμερα) υποχρεώθηκαν να καταβάλλουν για την πολιτική αυτή ιδιαίτερα βαρύ τίμημα κάτω από το βάρος των ελλειμμάτων και την πίεση του πληθωρισμού, υποχρεώθηκαν να μειώσουν την εσωτερική ζήτηση, και φυσικά και την ιδιωτική κατανάλωση, για να ξαναβρούν τα επίπεδα ισορροπίας. Ακόμα και μια μεγάλη χώρα σαν την Γαλλία, αφού έλαβε μέτρα για την τόνωση της καταναλωτικής ζήτησης το 1981-82 που της επέτρεψαν να αυξήσει το ρυθμό ανόδου της οικονομίας από 0,5% το 1981 σε 1,8% το 1982, αναγκάστηκε να λάβει περιοριστικά μέτρα που έριξαν τον ρυθμό ανάπτυξης.

Ειδικότερα στην Ελλάδα, αντί να ακολουθηθεί μια πολιτική μείωσης του πληθωρισμού και διόρθωσης των ανισορροπιών που δημιουργήθηκαν στην οικονομία ώστε να αρχίσει ένα "δημιουργικός κύκλος" ενίσχυσης των επενδύσεων και της ανάπτυξης, δημιουργίας νέων ευκαιριών απασχόλησης και βελτίωσης του εξωτερικού ισοζυγίου, υιοθετήθηκε μιά "συμπεριφορά φυγής" από την πραγματικότητα. Δόθηκε προτεραιότητα στην κατανάλωση αντί στην επένδυση.

Συνολικά, από το 1973 έως το 1985, η συμμετοχή της κατανάλωσης (ιδιωτικής και δημόσιας) στο ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες ενώ οι επενδύσεις μειώθηκαν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες περίπου. Αυτό απεικονίζει καλύτερα από οτιδήποτε άλλο την επιλογή που έγινε να θυσιαστούν οι

μεσοπρόθεσμες απαιτήσεις της σταθεροποίησης και της ανάπτυξης για το παρόν.

Ο καθένας μπορεί να αντιληφθεί ότι οι πόροι που διανέμονται με τη μορφή εισοδημάτων δεν μπορούν, χωρίς να δημιουργηθούν προβλήματα, να αυξάνονται σταθερά ταχύτερα από ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ. Και όμως, αυτό συνέβαινε στην Ελλάδα εδώ και περισσότερο από δέκα χρόνια. Μετά την πρώτη πετρελαιοκή κρίση και την ύφεση που επακολούθησε, οι κάτοχοι εισοδημάτων προσπάθησαν να διατηρήσουν την αύξηση της αγοραστικής δύναμης παρά τη την επιβράδυνση της ανάπτυξης. Αυτό συνεχίστηκε και μετά τη δεύτερη πετρελαιοκή κρίση. Η αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων με ρυθμούς ταχύτερους από την αύξηση του ΑΕΠ, υποδηλώνει την προτίμηση για κατανάλωση σε βάρος της επένδυσης. Με τον τρόπο αυτό, η αύξηση των προσωπικών εισοδημάτων, που είναι υπερβολική σε σχέση με το προϊόν που παράγεται, αυξάνει την ανεργία, μειώνει την επένδυση, διευρύνει το εξωτερικό έλλειμμα και παρεμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη.

Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα επιδιώκει να διορθώσει τη μέχρι τώρα πορεία της οικονομίας μας. Να βάλει το πληθωρισμό και τα ελλείμματα σε καθοδική τροχιά. Και το επιτυγχάνει παρά τις δυσμενείς αρχικές συνθήκες, παρά τις γνωστές χρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες και στρεβλώσεις, παρά τις καταστροφολογίες και ανεύθυνες φημολογίες που τροφοδοτούν τις πληθωριστικές πιέσεις.

Τα δύο βασικά προβλήματα που το πρόγραμμα σταθεροποίησης είχε να αντιμετωπίσει ήταν ο πληθωρισμός και το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών.

Για τον πληθωρισμό θέσαμε σαν στόχο ποσοστό 16% από την αρχή ως το τέλος του 1986 σε σχέση με το 25% του 1985. Για το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών του ισοζυγίου πληρωμών θέσαμε στόχο 1,7 δισ.δολάρια το 1986, έναντι ελλείμματος 3.3 δισ.δολλαρίων του 1985.

Με βάση τα στοιχεία που έχουμε ως τώρα, φαίνεται πως είμαστε στην τροχιά που οδηγεί κοντά στους στόχους μας, τόσο στον στόχο του 16% για τον πληθωρισμό όσο και στον στόχο του 1,7 δισ.δολλαρίων για το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και η μείωση των ελλειμμάτων κατά το 1986 έγινε χωρίς αύξηση της ανεργίας (τουναντίον με μικρή μείωση) και με αύξηση του ΑΕΠ κατά μισή περίπου ποσοστιαία μονάδα.

Οι όποιες προσαρμογές επήλθουν με τα στοιχεία των τελευταίων μηνών του χρόνου δεν θα αλλάξουν την εικόνα σε σημαντικό βαθμό. Μπορούμε λοιπόν πολύ συνοπτικά να διαπιστώσουμε ότι πραγματοποιήσαμε το πρώτο βήμα για τη σταθεροποίηση. Χρειάζεται βέβαια ακόμη επίμονη προσπάθεια για αρκετό καιρό. Προσπάθεια, η οποία θα έχει κόστος και απαιτεί θυσίες. Γιατί η σταθεροποίηση εξ ορισμού συνεπάγεται μείωση της εγχώριας ζήτησης και πτώση της οικονομικής δραστηριότητας δηλαδή ανάσχεση στην βελτίωση των εισοδημάτων. Επιδίωξή μας είναι μέσω της δημοσιονομικής εισοδηματικής και συναλλαγματικής πολιτικής να συμμετάσχουν στην αναγκαία προσφορά όλες οι κοινωνικές τάξεις. Νομίζω ότι και την επιδίωξή μας αυτή πλησιάσαμε αν και δεν αρνούμαι ότι υπάρχουν βέβαια περιθώρια σημαντικών βελτιώσεων.

Το βήμα που πραγματοποιήσαμε δεν ήταν εύκολο. Γιατί δεν συνάντησε μόνο αντικειμενικές δυσκολίες. Συνοδεύτηκε και από μία συστηματική καταστροφολογία. Υπάρχει πλήθος παραδειγμάτων. Θα σταθώ σε μερικά. Στις 11.6.86 κύριος τίτλος της "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ" και ως γνωστό η Καθημερινή είναι η περισσότερο συγκρατημένη από τις αντιπολιτευτικές εφημερίδες ήταν : "Αποτυγχάνουν τα μέτρα για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας. Πιθανόν η κυβέρνηση να επισπεύσει την εφαρμογή νέου περιοριστικού προγράμματος." Στις 18.6.86 ο κ. Μητσοτάκης μας πληροφορεί ότι ο πληθωρισμός σε ετήσια βάση θα φτάσει το 23% και το έλλειμμα του ισοζυγίου τα 2,8 δισ.δολάρια.

Στις 20.6.86 η "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" μας πληροφορούσε και πάλι, ότι "σε πλήρη αποτυχία οδηγούνται τα μέτρα για την οικονομία". Στις 29.6.86 από την "αριστερά" μας πληροφορούσαν [redacted] "γιατί απειλείται με κατάρρευση η ελληνική οικονομία" και ποιά ήταν "τα πέντε μοιραία λάθη" της κυβέρνησης. Στις 4 Σεπτεμβρίου η Ν.Δ. σε ανακοίνωσή της ρωτούσε ανήσυχη : "Τι θα κάνετε με τη δραχμή; Υπάρχει ενδεχόμενο νέας υποτίμησης; "Ο κ. Μητσοτάκης διαπίστωνε την ίδια εποχή ότι "φαληρίζουμε". Γιατί "κινδυνεύουμε να μη βρούμε πλέον δάνειο αύριο", γιατί "η δυνατότητα δανεισμού της Ελλάδας έχει μειωθεί" γιατί "δεν έχουμε ούτε για εισαγωγές 3 εβδομάδων συνάλλαγμα". Θα αναφέρω τέλος και τις προβλέψεις της Ν.Δ. για την εξέλιξη της οικονομίας όπως δόθηκαν στη δημοσιότητα στις 3 Απριλίου από τον κ. Παλαιοκρασά. Αύξηση τιμών σε ετήσια βάση 18%, Ανεργία 450.000, έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών 2,8 δισ.δολάρια, Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν -2,0%. Τίποτε από αυτά δεν επαληθεύτηκε.

Οι προβλέψεις αυτές και τα σχόλια της Ν.Δ. ένα επιβεβαιώνουν : ότι η Ν.Δ. δεν κάνει προβλέψεις για να επισημάνει εξελίξεις και να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων. Οι προβλέψεις έχουν σχεδόν αποκλειστικά στόχο τη κινδυνολογία, τη δημιουργία κλίματος πανικού, την με κάθε τρόπο παρεμπόδιση της κυβερνητικής πολιτικής, ακόμη και σε βάρος του τόπου. Φέρουν τη σφραγίδα της προκατάληψης. Εχω και άλλοτε τονίσει, ότι οι προβλέψεις μας αποτελούν και πολιτικούς στόχους. Δείχνουν τις κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να εργαστούμε και δεν αποτελούν αποτελέσματα μετρήσεων σε πειραματικό εργαστήριο. Η οικονομική πολιτική δεν ασκείται υπό συνθήκες πειραματικού εργαστηρίου. Και με τον καλύτερο δυνατό σχεδιασμό, θα προκύπτουν αποκλίσεις από τους στόχους, ακόμα και όταν δεν παρεμβαίνουν εξωγενή γεγονότα. Το κρίσιμο κριτήριο καλής και αποφασιστικής

μακροοικονομικής διαχείρισης δεν είναι το ότι δεν υπάρχουν αποκλίσεις από την τροχιά που οδηγεί στους καθορισμένους στόχους αλλά το ότι οι αποκλίσεις αντιμετωπίζονται με αποφασιστικές διορθωτικές ενέργειες, χωρίς καθυστερήσεις.

Κριτική του σταθεροποιητικού προγράμματος στηριγμένη στις διακυμάνσεις του α' μεγέθους σήμερα και της β' μεταβλητής αύριο, όπως συχνά και επίμονα γίνεται, από την αντιπολίτευση, δεν είναι σοβαρή. Γιατί δεν λαμβάνει υπόψη την αναγκαιότητα του προγράμματος, τις επιδιώξεις του, τα μέσα πολιτικής για την επίτευξη των στόχων του, τους εξωγενείς παράγοντες, την τοποθέτηση του στη δυναμική διαδικασία υγιούς ανάπτυξης μέσα σε ένα πλαίσιο με αιτιώδεις σχέσεις. Δεν δίνει τέλος σημασία στη συνέπεια της συγκυριακής πολιτικής σε σχέση με τους στόχους.

Το συμφέρον της χώρας απαιτεί η συζήτηση για την οικονομία να γίνεται όσο το δυνατόν πιο νηφάλια όχι για να επωφεληθούμε από την ευκαιρία και να αποκομίσουμε κομματικά οφέλη αλλά για να συνειδητοποιήσει ο λαός το πρόβλημα, να γίνουν κατανοητές οι δυνατές εναλλακτικές λύσεις, να έχουν την ευχέρεια οι Έλληνες να επιλέξουν με γνώση τι σημαίνει κάθε επιλογή. Αν δεν γίνει αυτό τότε παρεμποδίζουμε, καθυστερούμε και ίσως ματαιώνουμε την προσπάθεια για ανάπτυξη, για εκσυγχρονισμό, για κινητοποίηση όλων μας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Οι κυριότερες οικονομικές εξελίξεις που χαρακτηρίζουν το 1986 είναι η σημαντική μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παράλληλα με τη βαθμιαία υποχώρηση του πληθωρισμού. Θα αναφερθώ σε μερικές από τις σημαντικότερες εξελίξεις των μακροοικονομικών μεγεθών:

1) Εξωτερικές Συναλλαγές

Βασικός στόχος του σταθεροποιητικού προγράμματος ήταν ο δραστικός περιορισμός του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Το έλλειμμα αναμένεται ότι θα διαμορφωθεί γύρω στο 1,8 δισ.δολάρια έναντι στόχου 1,7 δισ.δολάρια.

Η αξιολόγηση του αποτελέσματος γίνεται δύσκολη από το γεγονός ότι η συνηθισμένη μονάδα υπολογισμού - το δολλάριο - υποτιμήθηκε σημαντικά. Αυτό σημαίνει ότι ο στόχος του 1.7 δισ. σε τρέχοντα δολάρια, είναι στην πραγματικότητα σημαντικά πιά φιλόδοξος από το στόχο του 1.7 δισ. σε δολάρια του Οκτωβρίου 1985, όταν ανακοινώθηκε το πρόγραμμα σταθεροποίησης. Για να κατανοηθεί το πρόβλημα του υποτιμημένου δολλαρίου, ο πλέον αποδεκτός τρόπος είναι να εκφράζονται όλα τα μεγέθη ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ).

Όταν προετοιμαζόταν το πρόγραμμα σταθεροποίησης, υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών μέχρι τον Ιούλιο του 1985.

Σ' αυτή τη βάση αναμενόταν ότι το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών για όλο το 1985 θα ήταν 2.8 δισ.δολάρια ή 8% του ΑΕΠ και ο στόχος του ελλείμματος του 1.7 δισ.δολλαρίων για το 1986 αντιπροσώπευε τότε ένα 5% του ΑΕΠ. Με άλλα λόγια το πρόγραμμα αποσκοπούσε στη βελτίωση των τρεχουσών συναλλαγών κατά 3% του ΑΕΠ.

Τελικά, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών του 1985 αποδείχθηκε πολύ χειρότερο απ' ό τι αναμενόταν - 3.3 δισ.δολάρια ή 10% του ΑΕΠ. Αν το 1986 επιτύχουμε έλλειμμα 1.8 δισ.δολάρια, αυτό θα αντιπροσωπεύει μόνο 4.5% του ΑΕΠ γιατί το δολλάριο υποτιμήθηκε εντωμεταξύ. Έτσι η βελτίωση που θα έχουμε επιτύχει θα ανέλθει σε 5¹/₂ ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ (η διαφορά μεταξύ 10% το 1985 και 4,5% το 1986) αντί για 3 μονάδες που αρχικά είχαμε σχεδιάσει. Αυτό αποτελεί σχεδόν διπλασιασμό εκείνου που αρχικά είχαμε επιδιώξει. Βέβαια μας βοήθησαν εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι στο σύνολό τους ήταν πολύ ευνοϊκοί.

Ο κυριώτερος εξωγενής παράγοντας που επηρέασε ευνοϊκά το ισοζύγιο πληρωμών το 1986 ήταν η μεγάλη κάμψη των τιμών του αργού πετρελαίου. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις το έλλειμμα του ισοζυγίου καυσίμων θα φθάσει τα 1.150 εκατ.δολλ. έναντι 2.354 εκατ.δολλ. το 1985, δηλαδή θα μειωθεί κατά 1.200 εκατ.δολλ. περίπου.

Η προηγούμενη εκτίμηση για την ευνοϊκή επίδραση της κάμψης των τιμών του πετρελαίου στο ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών είναι ακαθάριστη γιατί η κάμψη των συναλλαγματικών εισπράξεων των πετρελαιοεξαγωγικών χωρών επηρέασε αρνητικά τις ελληνικές εξαγωγές στις χώρες αυτές. Από τα αναλυτικά στοιχεία της τράπεζας της Ελλάδος προκύπτει ότι στο επτάμηνο Ιανουαρίου-Ιουλίου 1986 οι συναλλαγματικές εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών στις χώρες του ΟΡΕC μειώθηκαν κατά 35,2% και στην ΕΣΣΔ κατά 38,1%. Για την εκτίμηση της απώλειας των συναλλαγματικών εισπράξεων γίνεται η υπόθεση ότι αν δεν είχε μειωθεί η τιμή του αργού πετρελαίου οι

ελληνικές εξαγωγές στις πετρελαιοεξαγωγικές χώρες θα αυξάνονταν με τον ίδιο ρυθμό όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Με βάση την υπόθεση αυτή εκτιμάται απώλεια 250 εκατ. δολλ. περίπου.

Άλλοι έκτακτοι παράγοντες που επηρέασαν το ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών ήταν το πυρηνικό ατύχημα στο Τσερνομπίλ και η πολύ μεγάλη κάμψη των αφίξεων των Αμερικανών τουριστών.

Για να κλείσω το σημείο αναφέρω ότι το σύνολο των εξωγενών παραγόντων, εκτιμούμε ότι ευθύνεται για μία βελτίωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατά 1,5-2% του ΑΕΠ. Αν αφαιρέσουμε το ποσοστό αυτό από τη βελτίωση που πράγματι επιτεύχθηκε ($5\frac{1}{2}\%$ περίπου) τότε διαπιστώνουμε ότι το σταθεροποιητικό πρόγραμμα οδήγησε σε μία βελτίωση σύμφωνα με εκείνη που αρχικά σχεδιάστηκε.

Τα αποτελέσματα το χρόνο που έρχεται θα είναι ακόμη θετικώτερα. Στον τομέα του ισοζυγίου πληρωμών, συγκεκριμένα είναι γνωστό ότι η πρόοδος είναι κατά κανόνα βραδεία, τα αποτελέσματα οικονομικών μέτρων δεν ωριμάζουν γρήγορα. Ένα εντυπωσιακό παράδειγμα αυτού είναι οι ΗΠΑ όπου η μεγάλη υποτίμηση του δολλαρίου, που άρχισε πριν είκοσι μήνες, μόλις τώρα άρχισε να αντικατοπτρίζεται σε βελτίωση του εμπορικού της ισοζυγίου.

2. Τιμές - Απασχόληση - Ανταγωνιστικότητα

Η εξέλιξη των τιμών στο 11μηνο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου (16%) ήταν ικανοποιητική. Το αποτέλεσμα θα ήταν περισσότερο ικανοποιητικό εάν στο δίμηνο Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου δεν είχαν εκδηλωθεί αυξητικές τάσεις. Η εξέλιξη του κόστους εργασίας μέσα στο 1986 παράλληλα με τη διαμόρφωση των τιμών των εισαγόμενων στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τις τάσεις αυτές. Η κύρια αιτία τους είναι η προσπάθεια της αγοράς να πραγματοποιήσει ανατιμήσεις εν όψει της επιβολής του ΦΠΑ από 1.1.87 για να

εξουδετερώσει πιθανές επιπτώσεις του στα κέρδη. Με τα δεδομένα αυτά η Κυβέρνηση, όπως ξέρετε, προχώρησε στην έκδοση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου σύμφωνα με την οποία αποφασίστηκε το πάγωμα των τιμών για το διάστημα από 4.11.86 μέχρι 31.1.87. Το πάγωμα των τιμών βοήθησε την πραγματοποίηση του στόχου. Απέτρεψε την αυξητική επιρροή των διαταράξεων που συνοδεύουν την εφαρμογή του ΦΠΑ. Σημειωτέον ότι γι' αυτό το λόγο και άλλες χώρες επέβαλαν πάγωμα τιμών στην προ της εφαρμογής του ΦΠΑ φάση. Αλλά μακροχρόνια η προ της εφαρμογής του ΦΠΑ διατάραξη, είναι μεταβατικό φαινόμενο, και οι διακυμάνσεις τιμών που σχετίζονται με αυτή είναι επίσης μεταβατικό φαινόμενο, εκτός βέβαια από εκείνες τις αυξήσεις των τιμών που προκύπτουν από την διάρθρωση των συντελεστών του ΦΠΑ. Πέρα από την ώθηση των τιμών που σχετίζονται με την εφαρμογή του ΦΠΑ, πολύ λίγες αυξήσεις τιμών επρόκειτο να πραγματοποιηθούν στο διάστημα Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου. Σας υπενθυμίζω ότι οι αυξήσεις τιμών στις επιχειρήσεις του Δημόσιου τομέα, οι οποίες το 1985 έλαβαν χώρα προς το τέλος του χρόνου, φέτος έγιναν όλες τον Αύγουστο. Κατά συνέπεια δεν υπάρξει τίποτε τεχνητό στο ότι ο πληθωρισμός κατέβηκε κοντά στο στόχο που είχε τεθεί. Με βάση τις προβλεπόμενες εξελίξεις το Δεκέμβριο του 1986 ο πληθωρισμός θα τρέχει με ετήσιο ρυθμό γύρω στο 16,5% έναντι στόχου 16% και πληθωρισμού 25% το Δεκέμβριο του 1985. Η μείωση αυτή του πληθωρισμού πρέπει να θεωρηθεί ουσιαστική δεδομένου ότι επιτεύχθηκε σε μία περίοδο κατά την οποία απελευθερώθηκε από το καθεστώς

αγορανομικού ελέγχου μεγάλος αριθμός προϊόντων. Η υποχώρηση σημειώθηκε επίσης παρά το γεγονός ότι οι εγχώριες τιμές των υγρών καυσίμων παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε ότι κατά τη διάρκεια του 1986 εκδηλώθηκαν όλες οι έμμεσες επιπτώσεις από την υποτίμηση της 11.10.85.

Με τα δεδομένα αυτά η μείωση του πληθωρισμού κατά 8,5 ποσοστιαίες μονάδες περίπου σε σύγκριση με το 1985 δημιουργεί τις προϋποθέσεις για παραπέρα υποχώρηση του πληθωρισμού μέσα στο 1987. Είναι σημαντικό ότι η επίτευξη με μικρές αποκλίσεις των στόχων των σταθεροποιητικού προγράμματος δεν συνοδεύτηκε με αύξηση αλλά αντίθετα με ελαφρά μείωση του ποσοστού της ανεργίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ το ποσοστό της ανεργίας για το 1986 ανέρχεται στο 7,5% του εργατικού δυναμικού έναντι ποσοστού 7,8% το 1985 και 8,1% το 1984.

Σχετικά θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις Ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ και την ΕΟΚ το μέσο ποσοστό ανεργίας έφθασε το 1985 και το 1986 γύρω στο 11,0% και 11,5% αντίστοιχα.

Επιπλέον παρά την βελτίωση των οικονομικών συνθηκών στη ζώνη του ΟΟΣΑ δεν προβλέπεται ουσιαστική βελτίωση στην ανεργία. Στόχος των σταθεροποιητικών μέτρων είναι η προστασία της απασχόλησης μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας. Τα μέτρα του Οκτωβρίου 1985 συνέβαλαν σημαντικά στη βελτίωση της ανταγω-

νιστικότητας. Ο ισχυρισμός που συχνά προβάλλεται ότι η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας μειώνεται συνεχώς δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Για να διαπιστώσει κανείς ποιά η πορεία της ανταγωνιστικότητας της χώρας, πρέπει απαραίτητα να λάβει υπόψη δύο παράγοντες : πρώτο, την εξέλιξη του κόστους εργασίας, και των τιμών γενικότερα, στην Ελλάδα και στις ανταγωνίστριες χώρες, και, δεύτερο, την εξέλιξη της ισοτιμίας της δραχμής κατά μέσο όρο σε σχέση με τα αντίστοιχα νομίσματα.

Αν ληφθούν υπόψη οι δύο αυτοί παράγοντες, διαπιστώνεται, και σ' αυτό συμφωνούν και τα στοιχεία της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ότι η ανταγωνιστικότητα της χώρας κατά το 1986 ήταν και παρέμεινε σημαντικά βελτιωμένη έναντι των εμπορικών μας εταίρων. Συγκεκριμένα, οι τιμές αυξήθηκαν περισσότερο στην Ελλάδα αλλά η ταυτόχρονη ελαφρά διολίσθηση της δραχμής υπερακόντισε τη διαφορά έτσι ώστε να έχουμε μικρότερη αύξηση των τιμών των προϊόντων μας όταν εκφρασθούν σε συνάλλαγμα.

Η πολιτική διαφύλαξης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων συνεχίζεται με συνέπεια και διαφάνεια. Επομένως, οποιαδήποτε αναφορά σε δήθεν διάβρωση της ανταγωνιστικότητας είναι αβάσιμη, δημιουργεί σύγχυση στον επιχειρηματικό κόσμο και ζημιώνει την οικονομία της χώρας.

Θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι σε ένα σύστημα κυμαινομένων ισοτιμιών η συναλλαγματική μας πολιτική συνδέεται με την σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία. Επομένως όταν γίνεται λόγος για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας αναφερόμαστε σε βελτίωση κατά μεσο όρο. Σε εποχές εντόνων διακυμάνσεων συναλλαγματικών ισοτιμιών διεθνώς, κάθε φορά που συμβαίνουν ανακατατάξεις μεταξύ των ισοτιμιών των κυριοτέρων νομισμάτων, είναι φυσικό η ανταγωνιστικότητα μας να χειροτερεύσει ως προς ορισμένες χώρες και να βελτιώνεται ως προς άλλες. Σημασία έχει η διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κατά μέσο όρο. Με δεδομένες τις αβεβαιότητες που επικρατούν στις διεθνείς αγορές συναλλαγματος, η σύνδεση της συναλλαγματικής πολιτικής με ένα συγκεκριμένο νόμισμα θα μεγιστοποιούσε τους συναλλαγματικούς κινδύνους για μιά μικρή ανοικτή οικονομία σαν την Ελλάδα.

Πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω της διολίσθησης ή της υποτίμησης είναι μέτρο προσωρινού χαρακτήρα και δεν πρέπει να γίνεται συνεχής προσφυγή στο μέτρο αυτό, διότι σε τελική ανάλυση η διολίσθηση ή υποτίμηση προκαλεί πληθωριστικές πιέσεις οι οποίες με την σειρά τους δημιουργούν προϋποθέσεις για νέα διολίσθηση ή υποτίμηση. Η ανταγωνιστικότητα μεσοπρόθεσμα μπορεί να εξασφαλισθεί μόνο με την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση των συνθηκών προσφοράς.

Ας κλείσω τις παρατηρήσεις μου για το 1986 επαναλαμβάνοντας ότι έχουμε προσεγγίσει τους στόχους μας χωρίς πτώση του ΑΕΠ και αύξηση της ανεργίας. Όπως γνωρίζετε, πολλά πακέτα μέτρων σταθεροποίησης σε άλλες χώρες είχαν σαν αποτέλεσμα μιά μεγάλη αύξηση της ανεργίας. Αντίθετα, το δικό μας πακέτο μέτρων σχεδιάστηκε έτσι ώστε να κρατηθεί σχεδόν σταθερό το συνολικό επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, όπως μετράται από το ΑΕΠ, και να περιοριστεί κάθε αύξηση της ανεργίας στο επίπεδο εκείνο που προκύπτει από την τάση προς αύξηση της προσφοράς εργασίας. Το αποτέλεσμα διαγράφεται καλύτερο από το αναμενόμενο. Το ΑΕΠ είναι υψηλότερο κατά 0,5% περίπου ενώ η ανεργία δεν αυξήθηκε καθόλου.

Βέβαια, όλα δεν προχώρησαν όπως θα θέλαμε. Στάθηκε αναγκαίο να αντισταθμίσουμε την πτώση της τιμής του πετρελαίου με υψηλότερους έμμεσους φόρους για να πραγματοποιήσουμε τον στόχο μας για το έλλειμμα του Δημόσιου τομέα. Στάθηκε επίσης αναγκαίο να περιορίσουμε σημαντικά τις τραπεζικές πιστώσεις στις αρχές του καλοκαιριού για να μην παραβιάσουμε την νομισματική πολιτική. Στάθηκε τέλος αναγκαίο να επιβάλουμε το εν ισχύ προσωρινό πάγωμα των τιμών για να κρατήσουμε υπό έλεγχο τις παρενέργειες της εφαρμογής του ΦΠΑ. Συνολικά όμως μπορούμε να εκφράσουμε συγκρατημένη ικανοποίηση για τα αποτελέσματα του προγράμματος το 1986.

3. Οικονομική Πολιτική για το 1987

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο κινείται δρά και αναπτύσσεται μία χώρα επηρεάζει αποφασιστικά τις εσωτερικές οικονομικές εξελίξεις.

Οι περιορισμοί του διεθνούς περιβάλλοντος είναι ακόμα πιο έντονοι όταν πρόκειται για μία μικρή ανοικτή οικονομία όπως η ελληνική.

Οι χώρες του ΟΟΣΑ έχουν μπει σε φάση βραδείας αλλά σταθερής οικονομικής ανάπτυξης με πολύ χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού. Η πραγματικότητα αυτή μας υποχρεώνει να δώσουμε πρωταρχική σημασία στην καταπολέμηση του πληθωρισμού προκειμένου να αποφύγουμε διορθωτικές παρεμβάσεις με συνεχείς διολισθήσεις ή υποτιμήσεις του Εθνικού νομίσματος.

Πρέπει να μπούμε όσο γίνεται γρηγορότερα σε μία φάση ανάκαμψης διότι στην αντίθετη περίπτωση το τεχνολογικό χάσμα μεταξύ της χώρας μας και των ανταγωνιστριών χωρών θα διευρύνεται με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της χώρας στον διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Είναι γνωστό ότι επενδύσεις και συγχρονη τεχνολογία αλληλοεξαρτώνται και ότι για να μπορέσουμε να κερδίσουμε μία καλύτερη θέση στη διεθνή αγορά θα πρέπει να αυξήσουμε το μερίδιο των επενδύσεων στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Η αύξηση των επενδύσεων θα αποτελεί μία πολύ πιο εύκολη υπόθεση απ'ότι σήμερα, εάν διορθωθούν οι ανισορροπίες που χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία, εάν φθάσουμε στο σημείο όπου :

(α) Ο πληθωρισμός πλησιάσει το μέσο όρο των χωρών της ΕΟΚ.

(β) Το έλλειμμα του Δημόσιου τομέα ως ποσοστό στο Α.Ε.Π. σταθεροποιηθεί σε μονοψήφιο αριθμό.

(γ) Το έλλειμμα του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι τόσο ώστε να χρηματοδοτείται με την αυτόνομη εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων (εξισορροποποιητικός δανεισμός μηδέν).

Οι παραπάνω κατευθύνσεις αποτελούν και τους βασικούς άξονες της οικονομικής μας πολιτικής για το 1987.

Πιό αναλυτικά

Οι στόχοι μας για το 1987 είναι :

- (1) Συγκράτηση της αύξησης του Δ.Τ.Κ. μεταξύ Δεκεμβρίου 1986 και Δεκεμβρίου 1987 στο 10%.
- (2) Μείωση του ελλείμματος του Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στα 1250 ώστε να πλησιάσουμε το ύψος της αυτόνομης εισροής κεφαλαίων από το εξωτερικό (1-1,2 δισ.δολάρια).
- (3) Μείωση του ελλείμματος του Δημόσιου τομέα ως ποσοστό στο Α.Ε.Π. κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες, ώστε να απελευθερωθούν πόροι που θα μπορούν να διατεθούν για την επέκταση των εξαγωγών μας και την υποκατάσταση των εισαγωγών μας συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών.

Για την επιτυχία των παραπάνω στόχων τα μέσα οικονομικής πολιτικής που θα χρησιμοποιήσουμε είναι :

- (α) Ο προς ψήφιση προϋπολογισμός. Όπως αναπτύχθηκε διεξοδικά ο προϋπολογισμός συνεχίζει την προσπάθεια μείωσης των δαπανών, αύξησης των εσόδων και δικαιότερης κατανομής του φορολογικού βάρους.
- (β) Η ίδια εισοδηματική πολιτική που εφαρμόστηκε και κατά το 1986. Η συνέχιση της περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής είναι, παρ'όλο το κοινωνικό κόστος που συνεπάγεται επιβεβλημένη. Κάθε αύξηση των χρηματικών εισοδημάτων σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που έχει τεθεί ως στόχος για τον πληθωρισμό θα επιδράσει αρνητικά τόσο στον πληθωρισμό - θα τον ενισχύσει -

όσο και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών - θα αυξήσει το έλλειμμα. Η αύξηση θα επιβαρύνει το κόστος παραγωγής και στο βαθμό που αυτό θα διαμορφωθεί σε υψηλότερα επίπεδα από εκείνο των ανταγωνιστριών χωρών, όπως συνέβη στο παρελθόν, θα ματαιώσουμε την προσπάθεια για περισσότερες εξαγωγές και υποκατάσταση εισαγωγών. Η εισοδηματική πολιτική θα πρέπει να συνεχιστεί έτσι ώστε να διατηρηθεί η αντιπληθωριστική φορά. Ο συνδυασμός της εισοδηματικής πολιτικής με την συναλλαγματική πολιτική θα πρέπει να συνεχιστεί σε τρόπο ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας στο επίπεδο της 11ης Οκτωβρίου 1985 - ημερομηνία της υποτίμησης κατά 15% - και να δρέψουμε τα οφέλη της μεγαλύτερης ανταγωνιστικότητας, πολλά από τα οποία θα τα προσποριστούμε για πρώτη φορά το 1987. Ισχυρίζονται πολλοί ότι οι μισθωτοί στη χώρα μας έχουν μικρή συμμετοχή στο κόστος των προϊόντων και στη διαμόρφωση των τιμών άρα και ο έλεγχος των εισοδημάτων είναι χωρίς έννοια.

Αυτό είναι συγχρόνως ανακριβές και ελλειπές. Είναι ανακριβές γιατί ενώ μεν για μία επιχείρηση το άμεσο εργατικό κόστος μπορεί να είναι ένα σχετικά μικρό ποσοστό του συνόλου, το έμμεσο εργατικό κόστος που ενσωματώνεται στα αγαθά και υπηρεσίες που αγοράζει η επιχείρηση για την παραγωγή της πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπ' όψη. Η σημασία του εργατικού κόστους γίνεται τότε προφανής.

Είναι ελλειπές γιατί παραβλέπει ότι άμεσα και άρρηκτα συνδεδεμένη με την εισοδηματική πολιτική είναι η συναλλαγματική πολιτική η οποία καθορίζει το δραχμικό κόστος των εισαγομένων

προϊόντων καθώς επίσης και η πολιτική για τις τιμές των αγροτικών προϊόντων. Έμμεσα δε, είναι συνδεδεμένες με την εισοδηματική πολιτική και οι τιμές που οι ελεύθεροι επαγγελματίες χρεώνουν για τις υπηρεσίες τους, γιατί φυσικά δεν λειτουργούν στο κενό, στηρίζονται στη ζήτηση που αναπτύσσεται στην υπόλοιπη οικονομία.

Έτσι η εισοδηματική πολιτική είναι στο επίκεντρο ενός αλληλένδετου πλέγματος που καλύπτει σχεδόν το σύνολο του κόστους της παραγωγής και εξασκεί δεσπόζουσα επιρροή τόσο στις τιμές στην εσωτερική αγορά όσο και στην ανταγωνιστικότητα στη διεθνή αγορά. Έλεγχος του πληθωρισμού είναι ανέφικτος αν δεν επιδιώξουμε να σπάσουμε τη σπειροειδή σχέση μισθών-τιμών και με την εισοδηματική πολιτική.

(γ) Συναλλαγματική πολιτική. Η συναλλαγματική πολιτική που ακολουθήθηκε από την υποτίμηση του Οκτωβρίου 1985 έχει σχεδόν απόλυτη διαφάνεια και βέβαια είναι διαφανέστερη απ'ότι ήταν προηγούμενες εποχές. Σχεδιάστηκε και εφαρμόζεται έτσι ώστε να είναι συνεπής προς τον σκοπό της μείωσης του πληθωρισμού στον ετήσιο στόχο ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας τουλάχιστον στο επίπεδο που επιτεύχθηκε με την υποτίμηση του 15% τον Οκτώβριο 1985. Η ίδια πολιτική θα ακολουθηθεί το 1987. Ο σκοπός διατήρησης της ανταγωνιστικότητας απαιτεί διολίσθηση της δραχμής για να αντισταθμισθεί η ταχύτερη αύξηση του εργατικού κόστους στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τις ανταγωνίστριες χώρες.

(δ) Νομισματική και πιστωτική πολιτική. Η νομισματική πολιτική θα είναι συνεπής προς τους στόχους για τον πληθωρισμό και το ισοζύγιο πληρωμών, όπως φέτος, για να μην υπονομεύονται οι στόχοι αυτοί από υπερβάλλουσα ζήτηση που τροφοδοτείται από τραπεζικές πιστώσεις. Η πιστωτική επέκταση δεν θα πρέπει να υπερβεί ποσοστό 11%.

Οι παραπάνω επιδιώξεις έχουν σχεδιασθεί με μερικές βασικές υποθέσεις. Θα αναφέρω μόνο μερικές από αυτές :

(1) η τιμή του πετρελαίου θα είναι κατά μέσο όρο 16 δολλάρια ανά βαρέλι CIF, (2) η ισοτιμία του δολλαρίου θα διατηρηθεί στα επίπεδα του Νοεμβρίου του 1986 έναντι των άλλων κυρίων νομισμάτων, (3) οι αγορές των χωρών στις οποίες εξάγουμε θα επεκταθούν κατά 2,5%, (4) η μακροπρόθεσμη πληθωριστική επίπτωση από την εφαρμογή του ΦΠΑ δεν θα είναι πολύ σημαντική.

Αυτές είναι υποθέσεις για εξελίξεις τις οποίες εμείς ελάχιστα μπορούμε να επηρεάσουμε. Οι υποθέσεις αυτές έγιναν με βάση τις καλύτερες δυνατές πληροφορίες που διαθέτουμε, αλλά αν αποδειχθούν σημαντικά λανθασμένες, θα κάνουν την επίτευξη των στόχων μας πιο δύσκολη ή πιο εύκολη, ανάλογα με το εάν η απόκλιση των γεγονότων από τις υποθέσεις μας είναι δυσμενής ή ευμενής.

Το τονίζω αυτό για να γίνει αντιληπτό ένα προφανές αλλά και βασικό σημείο, ότι η πορεία της οικονομίας προς τους καθορισμένους στόχους υπόκειται σε ισχυρές εξωγενείς επιδράσεις. Όταν κρίνει λοιπόν κανείς τις οικονομικές εξελίξεις, πρέπει να υπολογίζει σωστά το ρόλο των εξωγενών δυνάμεων.

Στη διάρκεια του 1986 έγινε σημαντική προσπάθεια για να προωθηθούν διαρθρωτικές αλλαγές, να εκσυγχρονισθεί ο παραγωγικός μηχανισμός και να υποβοηθηθεί η αναπτυξιακή διαδικασία. Θα αναφέρω ενδεικτικά ορισμένα παραδείγματα :

το τέλος του 1985 το θέμα των προβληματικών επιχειρήσεων έμοιαζε άλυτο. Σήμερα έχει ήδη καθορισθεί ποιές από τις επιχειρήσεις που είχαν υπαχθεί στον ΟΑΕ θα συνεχίσουν να λειτουργούν, ποιές θα τεθούν υπό εκκαθάριση, έχει προχωρήσει τόσο η μετοχοποίηση των οφειλών των βιωσίμων όσο και η διαδικασία εκκαθάρισης όσων θα κλείσουν. Στο τέλος του 1985 τα προβλήματα των δημοσίων επιχειρήσεων ήταν αδιαφανή. Σήμερα υπάρχει εποπτεία και έλεγχος των βασικών οικονομικών μεγεθών των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, έχουν εντοπισθεί τα προβλήματα και διαγραφεί η διαδικασία εξυγίανσης των κυριοτέρων οργανισμών και επιχειρήσεων που δημιουργούν το 95% των δανειακών αναγκών του τομέα. Στο τέλος του 1985 υπήρχαν σειρά αντικινήτρων στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Υπάρχουν και σήμερα πολλά, μερικά

όμως έχουν αρθεί όπως οι δεσμεύσεις στη κίνηση κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις ή πρόκειται άμεσα να αρθούν όπως η δυσμενέστερη φορολόγηση των επανεπενδυομένων έναντι των διανεμομένων κερδών. Στο τέλος του 1985 τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα ήσαν σχέδια υπό υπεξεργασία με εξαίρεση το ΜΟΠ Κρήτης. Σήμερα έχει υποβληθεί το Πρόγραμμα Πληροφορικής και Προγράμματα που καλύπτουν ολόκληρη την Ελλάδα. Η διαδικασία έγκρισης τους από την Κοινότητα έχει προχωρήσει σημαντικά. Τέλος του 1985 νέοι αναπτυξιακοί θεσμοί όπως η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) και η χρονομεριστική μίσθωση (time-sharing) αποτελούσαν σχέδια. Σήμερα έχουν καθιερωθεί με νόμους. Το Εθνικό Συμβούλιο Ανάπτυξης και Προγραμματισμού συζήτησε

στη διάρκεια του 1986 τόσο την Αναπτυξιακή Πολιτική στον Τομέα της Μεταποίησης όσο και την Πολιτική Απασχόλησης και αντιμετώπισης της ανεργίας. Τα συγκεκριμένα μέτρα που εξετάστηκαν βρίσκονται στο στάδιο εφαρμογής. Τα παραπάνω αποτελούν και απάντηση σε όσους ισχυρίζονται ότι η Κυβέρνηση αδιαφόρησε για αναπτυξιακά μέτρα και αναπτυξιακή διαδικασία. Η ανάπτυξη, που δεν γίνεται, αποτελεί κριτική χωρίς περιεχόμενο, όταν δεν προσδιορίζονται ποιά αναπτυξιακά μέτρα θα έπρεπε να έχουν παρθεί ή δεν συγκεκριμενοποιείται η επιθυμητή αναπτυξιακή πολιτική.

Η οικονομική μας πολιτική είναι πολιτική που θέλει να θέσει τη χώρα σε τροχιά αυτοδύναμης ανάπτυξης, να εξασφαλίσει μία μόνιμη αυτοσυντηρούμενη ανάπτυξη. Γιατί στο βαθμό, που θα διευρύνουμε τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας, στο βαθμό που θα περιορίζουμε την εξάρτηση από οικονομικές συγκυρίες και τις εξελίξεις στις διεθνείς αγορές θα μπορούμε να σχεδιάζουμε καλύτερα, να προωθούμε πιο αποφασιστικά τις εθνικές και κοινωνικές επιδιώξεις μας, θα μπορούμε να ασκούμε μία πολιτική που να ανταποκρίνεται στην αντιληψή μας για τη διαμόρφωση της κοινωνίας. Η πολιτική αυτή προϋποθέτει την αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής της χώρας, τη σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων μας.

Το 1986 προωθήσαμε τους στόχους μας αυτούς.

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει η οικονομία μας είναι ακόμη σημαντικά και θα παραμείνουν σημαντικά. Γιατί η κρίση δεν οφείλεται στη συγκυρία, δεν οφείλεται σε λανθασμένους κυβερνητικούς χειρισμούς των τελευταίων ετών - όπως θέλει η Ν.Δ. να μας κάνει να το πιστέψουμε. Οφείλεται στη στρεβλή ανάπτυξη δεκαετιών, σε διαρθρωτικές αδυναμίες. Τα προβλήματα όμως όσο δύσκολα και αν είναι δεν είναι αξεπέραστα. Μπορούν να λυθούν, αν δουλέψουμε με γνώση τους, με στόχο την ανάπτυξη, με σύστημα και συνέπεια χωρίς ταλαντεύσεις και μικροπολιτικούς υπολογισμούς. Οι θυσίες και η προσφορά του λαού και ιδίως των μισθωτών έδειξαν ήδη το 1986 τα πρώτα αποτελέσματά τους. Θα συμβάλουν και το 1987 στην παραπέρα βελτίωση της κατάστασης. Ο προϋπολογισμός του 1987 είναι ένα μέσο για να επιτύχουμε με πιο γρήγορα και αποτελεσματικά βήματα την οικονομική πρόοδο.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΑΡΧΗΟ

Ομιλία κ. Λυμπερίου στη Βουλή για
την ανάπτυξη για τον Προνομοτομείο
του 1987 στο 18/12/86